

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	22304 - Mètodes i Tècniques d'Investigació Educativa / 50
Titulació	Grau d'Educació Social - Segon curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Victoria Quesada Serra						
<i>Responsable</i>						Cal concertar cita prèvia amb el/la professor/a per a fer una tutoria
victoria.quesada@uib.eu						

Contextualització

Es tracta d'una assignatura que pretén posar les bases de formació per desenvolupar la Investigació Educativa, per aquest motiu cal situar aquest curs de Mètodes i Tècniques d'Investigació Educativa com una primera aproximació a la majoria dels seus continguts. La complexitat i l'amplitud de l'àrea de la Investigació Educativa requereix diferents etapes i nivells de formació. A partir d'aquesta assignatura es pretén capacitar el professional de l'educació per a portar a terme Investigació Educativa.

INTERÈS D'AQUEST CURS PER A LA FUTURA PROFESSIÓ

La investigació educativa, la tasca d'anàlisi social i educatiu de la realitat constitueix el procés principal per a obtenir els coneixements que es precisen per a detectar i identificar els problemes, necessitats i demandes de la població, plantejar les possibles solucions, formular objectius, establir prioritats i prendre decisions d'intervenció. És a dir, proporciona a la intervenció educativa la informació pertinent, necessària per a planificar les seves accions, executar-les amb qualitat i avaluar-les. Per aquest motiu, saber com s'investiga, com es recull la informació i com es tracten, analitzen i interpreten les dades són competències bàsiques dels educadors i educadores socials.

Els alumnes que cursen estudis universitaris tenen com a objectiu prioritari arribar a un desenvolupament professional posterior que no és en absolut contradictori amb la seva formació acadèmica i investigadora. El model investigador-professional aplicat a la formació dels educadors/es socials és un model integrador del coneixement rigorós i la pràctica professional de més qualitat que afirma un continu moviment bidireccional entre ambdós pols.

Els professionals de l'Educació Social han d'integrar una orientació investigadora en la seva pràctica i, paral·lelament, la investigació ha de posseir una rellevància pràctica. Encara que tampoc hem d'oblidar que per ara això és més un desig que una realitat establerta.

FORMACIÓ EN INVESTIGACIÓ EDUCATIVA

La investigació té com a finalitat la producció de coneixements que facilitin la descripció, explicació i comprensió de la realitat. La formació en investigació ha de garantir la capacitat de conèixer de forma rigorosa i d'actuar de forma eficaç. S'ha de considerar que:

- La investigació ha de tenir una íntima relació amb la realitat de la pràctica professional, considerant que és un conjunt de coneixements que exigeixen fonamentació rigorosa i habilitat tècnica.

Guia docent

· Suposa un cos organitzat de coneixements que han d'aplicar-se en determinades condicions de control de la seva validesa, rigor metodològic, així com d'avaluació pública (ha de comunicar-se públicament, mitjançant publicacions periòdiques, congressos, etc.).

· Quant a l'objecte: els processos educatius i socioeducatius.

· Pel que fa al caràcter, s'emmarca com conjunt de disciplines aplicades (tècniques d'investigació, anàlisi de dades, etc.), i tecnologies concretes (aplicacions informàtiques i ordinadors, ús de sistemes d'informació, etc.)

· Respecte a la finalitat, no és una altra que la de millorar i optimitzar la qualitat dels processos educatius i socioeducatius, especialment els desenvolupats pels pedagogs/guesi educadors/es socials.

Els mètodes d'investigació ofereixen, als professionals, un cos de coneixements bàsics teòrics i pràctics la comprensió dels quals els permet als alumnes la recollida d'informació rellevant, el maneig i tractament de les dades obtingudes tant en la investigació com en la pràctica professional, així com a generar els seus propis estudis i anàlisi de dades en els àmbits educatius i socioeducatius.

L'interès principal radica que l'alumnat adquireixi el coneixement dels termes, conceptes, anàlisis i mètodes d'investigació i anàlisi de dades que li permetin realitzar les seves pròpies investigacions i saber entendre i avaluar de forma crítica les investigacions realitzades per altres professionals de l'educació i disciplines complementàries (psicologia, sociologia, antropologia i altres).

Requisits

No hi ha prerrequisits per a la realització d'aquesta assignatura. Es tracta d'una assignatura d'introducció a la investigació educativa, per aquest motiu es pot realitzar sense coneixements previs.

Recomanables

És molt recomanable tenir coneixements sobre l'espai professional, en especial sobre els serveis socials i educatius. També és recomanable haver superat els cursos introductoris a la recerca documental.

Finalment, és útil disposar de capacitats d'ús dels recursos informàtics bàsics: processadors de text, fulles de càlcul, bases de dades.

Competències

Específiques

- * CE4. Saber utilitzar els procediments tècniques per a l'anàlisi de la realitat personal, familiar i social
- * CE7. Aplicar tècniques de detecció de factors d'exclusió i discriminació que dificulten la inserció social i laboral de subjectes i col·lectius.
- * CE11. Dissenyar i portar a terme projectes d'investigació sobre el mitjà social i institucional i sobre les persones i grups amb els quals es realitza la intervenció.

Genèriques

- * CT1. Capacitat d'anàlisi i síntesi.
- * CT5. Capacitat de gestió de la informació.

Guia docent

Bàsiques

* Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Aquest curs està organitzat en diversos apartats que denominem 'blocs'. Diferenciem dos grans blocs, en els quals s'inclouen els 9 temes de l'assignatura:

BLOC I. CONEIXEMENT CIENTÍFIC, INVESTIGACIÓ I EDUCACIÓ

Inclou els tres primers temes (1 a 3).

BLOC II. METODOLOGIA DE LA INVESTIGACIÓ

Inclou els sis darrers temes (4 a 9).

Continguts temàtics

Tema 1. Coneixement científic i investigació.

1.1. Coneixement científic i sentit comú.

1.2. Concepte de ciència. Ciència i investigació.

1.3. La lògica de la investigació científica.

Tema 2. Investigació educativa.

2.1. Investigació educativa i qualitat de l'educació.

2.2. El coneixement científic en les ciències de l'educació.

2.3. Tradicions metodològiques en la investigació educativa.

2.4. Els criteris metodològics dels paradigmes d'investigació.

Tema 3. Fases i processos d'investigació.

3.1. Esquema general de la investigació en ciències socials.

3.2. Fonamentació i la conceptualització de problemes. Unitats d'anàlisi i subjectes d'investigació. Hipòtesis i variables.

3.3. Objectius d'investigació.

3.4. Disseny de la investigació.

3.5. Organització del treball de camp i programació general.

3.6. Informe final.

Tema 4. Investigació experimental.

4.1. Definició i característiques de la investigació experimental.

4.2. Control en la investigació experimental.

4.3. Procediments per a assignar els subjectes als grups.

4.4. Altres tècniques de control experimental.

4.5. Mesurament i manipulació de variables.

Guia docent

4.6. Tipus de dissenys experimentals.

4.7. Dissenys quasi-experimentals.

4.8. Dissenys preexperimentals.

Tema 5. Metodologia qualitativa 1. L'etnografia i l'estudi de casos.

5.1. Enfocaments en la investigació qualitativa.

5.2. Procés metodològic.

5.3. Selecció de mostres en metodologia qualitativa.

5.4. Investigació orientada a la comprensió: Etnografia. Estudi de casos. Històries de vida com a modalitat de l'estudi de casos.

5.5. Investigació orientada al canvi: la investigació-acció i la investigació cooperativa.

Tema 6. Metodologia qualitativa 2. L'entrevista.

6.1. Dimensions psicosocials de la comunicació mitjançant entrevista.

6.2. Elements clau en la preparació de l'entrevista.

6.3. Tàctiques d'entrevista.

6.4. Disseny de l'entrevista.

6.5. Tipus d'entrevistes.

6.6. Entrevistes en profunditat.

6.7. Entrevista focalitzada i informants qualificats.

Tema 7. Metodologia qualitativa 3. Els grups estructurats

7.1. Grups de discussió.

7.2. Grups nominals.

7.3. Tècnica Delphi.

Tema 8. L'observació

8.1. Definició i característiques.

8.2. Tècniques de registre.

8.3. Selecció de les unitats d'anàlisi.

8.4. Avantatges i limitacions de l'observació.

Tema 9. L'enquesta

9.1. Definició i característiques.

9.2. Tipus d'enquestes.

9.3. El disseny d'una investigació d'enquesta. Les preguntes a l'enquesta.

9.4. Els procediments de recollida de la informació.

9.5. Procediments d'aplicació de l'enquesta.

Guia docent

9.6. La qualitat de l'enquesta.

Metodologia docent

Es poden diferenciar diverses metodologies de treball

Volum de treball

El desenvolupament del curs s'estructura en diverses activitats complementàries.

Activitats de treball presencial (0,6 crèdits, 15 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Tutories ECTS	Tutories	Grup mitjà (M)	Els alumnes poden acudir a tutories grupals a on s'aclariran els possibles dubtes que sobre la lectura i estudi del temari puguin tenir.	12
Avaluació	Prova escrita individual (Examen)	Grup gran (G)	Es realitzarà una prova escrita individual i final de l'assignatura sobre els continguts teòrics vists, amb una visió i aplicació pràctica d'aquests.	3

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Activitats de treball no presencial (5,4 crèdits, 135 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Preparació teòrica de l'assignatura	L'alumnat ha de comprendre els continguts donats i saber-los relacionar amb les activitats pràctiques que realitza.	50
Estudi i treball autònom individual o en grup	Activitats pràctiques i exercicis d'autocomprovació	Lectures, debats i anàlisi crítica de les lectures i els treballs pràctics (per fomentar la discussió col·lectiva). Material de suport: bibliografia, webgrafia, textos breus (en format de dossier i/o accessibles a les pàgines web), diaris i revistes d'actualitat, audiovisuals i dades estadístiques. També s'usarà el fòrum de l'Aula Digital, el xati/o la wiki.	30
Estudi i treball autònom individual o en grup	Exercicis en campus extens	Realització i entrega de diverses activitats pràctiques relacionades amb els nou temes del curs. Material de suport: apunts i lectures disponibles a l'Aula Digital, bibliografia i webgrafia.	55

Guia docent

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

L'avaluació es concreta a partir de quatre tipus d'activitats diferents:

1. Estudi dels temes. Prova de coneixements a final del curs
2. Participació activa i seguiment de l'estudi a partir de les exposicions a classe i les tutories individuals i grupals.
3. Exercicis i/o activitats entregats a l'Aula Digital.
4. Disseny d'un projecte a desenvolupar durant el curs.

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Prova escrita individual (Examen)

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	Es realitzarà una prova escrita individual i final de l'assignatura sobre els continguts teòrics vists, amb una visió i aplicació pràctica d'aquests.
Criteris d'avaluació	L'alumnat haurà de contestar a una prova de resposta llarga i/o desenvolupament, a on no sols se li demanarà que recordi i relacioni conceptes, sinó que haurà de posar-los en pràctiques en exercicis de caràcter pràctic. La qualificació mínima ha de ser un 5.

Percentatge de la qualificació final: 50% amb qualificació mínima 5

Activitats pràctiques i exercicis d'autocomprovació

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Lectures, debats i anàlisi crítica de les lectures i els treballs pràctics (per fomentar la discussió col·lectiva). Material de suport: bibliografia, webgrafia, textos breus (en format de dossier i/o accessibles a les pàgines

Guia docent

	web), diaris i revistes d'actualitat, audiovisuals i dades estadístiques. També s'usarà el fòrum de l'Aula Digital, el xati/o la wiki.
criteris d'avaluació	L'alumnat participarà als fòrums i activitats que la docent proposarà al llarg del curs. Les lectures i reflexions seran avaluades. Participar activament i de forma efectiva en tots els fòrums programats així com a les exposicions i als debats.
Percentatge de la qualificació final:	10%

Exercicis en campus extens

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Carpeta d'aprenentatge (no recuperable)
Descripció	Realització i entrega de diverses activitats pràctiques relacionades amb els nou temes del curs. Material de suport: apunts i lectures disponibles a l'Aula Digital, bibliografia i webgrafia.
criteris d'avaluació	Una vegada acabat l'estudi dels principals temes s'han de lliurar, a través de l'Aula Digital, els exercicis que s'assenyalen. Cal tenir present que el lliurament dels exercicis s'ha de fer seguint el calendari present a l'aula virtual. Lliurar les activitats respectant les dates marcades al calendari d'entrega i obtenir una qualificació mínima de 5 en almenys el 75% dels exercicis.
Percentatge de la qualificació final:	40%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

L'assignatura té un material propi que serà la base de la part teòrica de l'assignatura.

Al marge de les referències indicades, es considerarà bibliografia bàsica tota la que s'indiqui i es posi a disposició de l'alumnat a l'Aula Digital: articles, capítols de llibres, documents de debat i investigacions.

Bibliografia bàsica

- Ballester, L., Nadal, A., & Amer, J. (2017). *Métodos y Técnicas de Investigación Educativa*. Palma: Universitat de les Illes Balears.
- Buendía, L., González, D., & Pozo, T. (2004). *Temas fundamentales en la investigación educativa*. Madrid, La Muralla. (ISBN: 84-7133-744-4)
- León, O. & Montero, I. (2016). *Métodos de investigación en Psicología y Educación*. McGraw Hill, Madrid (ISBN: 978-84-486-0838-5)

Bibliografia complementària

- Albert, T, M.J. (2007). *La investigación educativa: claves teóricas*. Madrid: McGraw-Hill.
- Anguera, Mª T. (1999). *Observación en la escuela: aplicaciones*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, S.L. Unipersonal.
- Arnaus i Moral, R. (1997). *Complicitat i interpretació. El relat d'una etnografia educativa*. Barcelona: Universitat de Barcelona. Publicacions de la Universitat de Barcelona.
- Babbie, E. (2000). *Fundamentos de la investigación social*. Madrid. Thomson editores.
- Bell, J. (2002). *Cómo hacer tu primer trabajo de investigación*. Barcelona: Gedisa
- Ballester, L. et al. (1997). *Memòries d'un segle. Històries de vida*. Palma. Di7 edicions.
- Brunet, I. Pastor, I. & Belunzegui, A. (2002). *Tècniques d'investigació social: fonaments epistemològics i metodològics*. Barcelona, Pòrtic.
- Cea D'Ancona, M.A. (2004). *Métodos de encuesta. Teoría y práctica, errores y mejora*. Madrid. Síntesis.
- Coleman, R. (2019). *Designing Experiments for the social sciences*. Los Angeles: SAGE.

Guia docent

- Colom, A. & Ballester, L. (2009). *Conocimiento científico y realidad. Nuevas perspectivas en epistemología pedagógica*. México. Universidad de Guadalajara.
- Dane, F.C. (1997). *Métodos de recerca*. Barcelona, Proa.
- Delgado, J.M. & Gutiérrez, J. (1994). *Métodos y técnicas cualitativas de investigación en ciencias sociales*. Madrid: Síntesis.
- Fink, A. (2017). *How to conduct surveys. A step-by-step guide*. Los Angeles: SAGE.
- Gordo, A.J. & Serrano, A. (2008). *Estrategias y prácticas cualitativas de investigación social*. Madrid. Pearson.
- Hernández, R., Fernández & Baptista, P. (2003). *Metodología de la investigación*. Madrid, McGraw Hill.
- Losada, J.L. & López, R. (2003). *Métodos de investigación en Ciencias Humanas y Sociales*. Madrid. Thomson editores.
- McMillan, J.H. & Schumacher, S. (2005). *Investigación educativa*. Madrid. Pearson.
- Pujadas et al. (2005). *Etnografía*. Barcelona: Editorial UOC.
- Ruiz Olabuénaga, J.I. (2012). *Metodología de la investigación cualitativa*. Universidad de Deusto. Departamento de Publicaciones.
- Sandín Esteban, M.P. (2003). *Investigación cualitativa en educación. Fundamentos y tradiciones*. Madrid. McGraw-Hill.
- Sierra Bravo, R. (2001). *Técnicas de Investigación Social*. Paraninfo: Barcelona.
- Tojar, J.C. (2001). *Planificar la investigación educativa: una propuesta integrada*. Buenos Aires: FUNDEC.
- Valles, M.S. (2002). *Entrevistas cualitativas*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- Vasilachis de Gialdino, I. (2006). *Estrategias de investigación cualitativa*. Barcelona: Gedisa.
- Woods, P. & Hammersley, M. (1995). *Género, cultura y etnia en la escuela. Informes etnográficos*. Madrid: Paidós.

Altres recursos

Webs recomanades Illes Balears

- Centre de Documentació Social: <http://portalsocial.uib.es/>
- Consell Econòmic i Social: <http://ces.caib.es/>
- Consell Escolar de les Illes Balears: <http://ceibcaib.blogspot.com/>
- Conselleria d'Afers Socials, Promoció i Immigració: <http://www.caib.es/govern/organigrama/area.do?coduo=3349&lang=ca>
- Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT): <http://ibestat.caib.es/ibestat/>
- Institut de Ciències de l'Educació de la UIB: <http://www.ice.uib.cat>
- Portal Social: <http://portalsocial.uib.es/>
- Web d'Educació de les Illes Balears: <http://weib.caib.es/>

Webs de l'Estat Espanyol

- Asociación Interuniversitaria de Investigación en Pedagogía: <http://www.uv.es/aidipe/>
- Centro de Investigaciones Sociológicas: <http://www.cis.es>
- Instituto Nacional de Estadística: <http://www.ine.es>
- Observatori Social de les Illes Balears: <http://www.uib.es/gi/osib/>
- Portal de Educación Social: <http://www.eduso.net/>
- Recursos Sociològics: <http://www.sociosite.net/>
- Revistes**
- Revista de Educación Social: <http://www.eduso.net/res/>
- Revista de Educación: http://www.revistaeducacion.mec.es/re341_monografico.htm
- Revista de Investigación Educativa: <http://revistas.um.es/rie>
- Revista de la Sociedad Española de Pedagogía: Bordón. <http://www.uv.es/soespe/bordon.htm>
- Revista de la Sociedad Iberoamericana de Pedagogía Social: <http://www.uned.es/pedagogiasocial.revistainteruniversitaria/>

Revista Electrónica de Investigación y Evaluación Educativa: <http://www.uv.es/RELIEVE/>

